

SANAT EĞİTİMİNDE MÜZELERİN EĞİTİMSEL ROLLERİ VE İŞLEVLERİ

Alpaslan UÇAR *

ÖZET

Sanat eğitimi sadece okullarda değil, hayatın içinde gelişir ve anlam kazanır. Buna olanak sağlayan en verimli ve zengin mekânlar ise müzelerdir. Eğitim odaklı müze ziyaretleri sırasında özellikle çocukların aktif olarak sanat nesnelerini tanımaları ve müzedeki aktivitelere katılımlarına olanak sağlanmasıyla daha önce çevresinden edindiği deneyimleri harmanlayarak, vizyonlarını zenginleştirebilir ve içselleştirebilirler. Müzeler; ziyaretçilerin bedensel, duyuşsal, zihinsel, görsel ve sosyal etkileşimleri bire bir paylaşabilecekleri ideal bir ortam da sunar. Algının en üst düzeyde yaşandığı bu mekânlarda; eğitsel, kültürel, tarihsel seçeneklerle; ziyaretçiler ve özellikle çocuklar bilgilerini pekiştirebilir ve yaşayarak öğrenme fırsatını yakalayabilirler. Bu öznel deneyim, müze ziyaretçilerinin eşsiz birer birey olduklarını hatırlatan, pekiştiren, özgüvenin gelişimiyle paralellik gösteren önemli bir unsur oluşturur. Pek çok kültürün bizzat öğrenildiği müzelerde, çağdaş eğitim ve öğretim metotlarıyla da karşılaşan ziyaretçiler, yenilikleri kolayca takip ederlerken, kültürlerin aktarılması ve öğrenilmesinde müzelerin rolleri ve işlevleri hayati değer taşımaktadır.

Anahtar sözcükler: Müze, sanat eğitimi, algı, deneyim, kültür

MUSEUMS' EDUCATIONAL ROLES AND FUNCTIONS IN ART EDUCATION

ABSTRACT

Art education should not be in practice only inside the schools but also in life itself. Every individual therefore, can benefit from that by obtaining the most productive and quality life through the museums. Museum visits and visitors' participations as well as activities in the museums are essential. Because these help them interact and expand their invaluable experiences while conceiving the art objects. Moreover, museums are the ideal spaces for individuals in particular children to develop their perceptions and perfect atmosphere for the social interactions as well. Museums also offer children to become aware of their physical, emotional, cognitive, visual experiences. These processes can be accomplished by practicing and getting involved in the museums' educational activities. Through the museums many cultures are taught. Accordingly, by the help of contemporary teaching and learning methods audiences easily follow new things and opportunities inside the museums. Transferring the cultures and teaching these values, museums' roles and functions play a vital importance.

Key words: Museum, art education, perception, experience, culture

* Doç. Dr., AİBÜ Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümü, ucar_a@ibu.edu.tr

1. GİRİŞ

Genel bir tanımlamayla müzeler, koleksiyonların incelendiği, korunduğu, teşhir edildiği ve bu süreçte seyirciyle interaktif olarak haz duygusunun yaşandığı yegâne mekânlardır. Müzeler sanatsal, kültürel, bireysel, tarihsel ya da bilimsel içerikleriyle farklı seçenekler sunmaktadır. Müzenin diğer işlevlerinin yanı sıra eğitim işlevinden de söz etmek gerekir. Sanat eğitimi kapsamında verilen müze eğitiminde temel amaç; topluma kültürel anlamda müze kültürünü aşlamak ve müze konusunda farkındalık yaratmaktır. Çünkü görsel zenginliğin kazandırılması, toplumsal gelişime olan katkısıyla da müzeler, bireylerin çevrelerine olan duyarlılıklarını arttırarak, kültürün korunması ve aktarımında büyük rol oynamaktadır.

Bilginin en üst seviyede paylaşıldığı, eğitim merkezi konumunda olan müzeler, kültür varlıklarının ortaya çıkarılması, bilimsel ve çağdaş metotlarla tarihi koruyan, tanıtan, inceleyen bir misyona da sahiptirler. Müzeler bu yaklaşımla salt yaratıcılık, mantık, gözlem, hayal gücünü tetiklemele kalmaz, aynı zamanda sanat eğitimine destek veren özellikleriyle de dikkat çekmektedir. Günümüzde müze eğitimcileri, sanat eğitimcileri ve küratörlerin de aktif olarak görev aldıkları müzelerde; sergiler, konserler, çeşitli kültürel aktivitelerin dışında izleyicinin özellikle çocukların deneyimlerini paylaşacağı evrensel boyutta eğitsel programlar uygulanmaktadır. Bu eğitsel süreç ve programlar sanat eğitiminin tamamlanması açısından önemlidir. Çünkü müze eğitiminde en önemli izleyici grubu önce çocuklar, ardından da yetişkinlerdir.

Pek çok kültürü yansıtan ve değişen dünyaya ayak uydurabilen, aynı zamanda teknolojiyle barışık birer araştırma, kültür ve eğitim merkezi konumunda olan müzeler, toplumsal ve eğitsel bir sorumluluğa da sahiptir. Bu misyonla müzelerde; kültürlerarası iletişim ve öğrenmenin aktif olarak gerçekleştiği bir süreç kaçınılmaz olarak deneyimlenir. İnsanlar çevresini algılayarak, yaşayarak ya da olayları bizzat kendisi tecrübe ederek bilgi ve görgü sahibi olurlar. Bu yaklaşımla müzeler; bireylerin bilgi ve görgü edinmelerine yardımcı olurken, öğrenme süreci daha kalıcı ve uzun soluklu olmaktadır. Müze ziyaretçileri bu anlamlı öğrenme sürecinde; bilişsel öğrenme, dil yetisini kullanma, sosyal faaliyetlere katılarak, zengin ve eğitsel bir perspektife sahip olurlar. Müzeler; toplum tarihi, estetik beğeni ve kültür birikimini arttırmasının yanı sıra, çevremizdeki görsel farkındalığın belirginleşmesine de yardımcı olur.

Tarihsel süreçte eğitsel anlamda ilk kurulan müze, Haslemere müzesi, 1894 yılında İngiltere’de açılmıştır. Dünyada müzecilik kavramına ilişkin kurum olarak görev yapan merkez ise 1845 yılında Kanada’da bulunan Ontario Eyalet Eğitim Dairesi müzesidir. Batıda müzeler etkin olarak 19. yüzyılda gelişim gösterirken, sanat eğitimi veren kurumlarda eğitimcilerin referans aldıkları müzeler ve müze eğitimiyle, öğrenci ve halk arasında köprü kurulması hedeflenmiştir. Böylelikle müzeler sosyal ve kültürel etkinliklerin yaygın olarak yaşandığı merkezi bir misyona da sahip olmuştur. Ata’ya göre (2002) 19. yüzyılın başında müzelerin işlevleri ve rolleri, müze sayısı ve içerik açısından, genel olarak nesne merkezli bir görünüme sahip olmuş, özellikle 2. Dünya Savaşından sonra kaçınılmaz olarak toplumsal, ekonomik, politik ve kültürel değişimler yeni seçenekleri de beraberinde getirmiştir. 19. yüzyılda müzeler ilk kez eğitim müzeleri olarak işlev görmeye başlamış, sanat ve sanat eğitimine duyarlı, bilinçli

bireyler yetiştirilmesine imkân tanıyarak yaşam kalitesini arttırmalarıyla dikkat çekmiştir.

Batıda müzeye yönelik atılan adımların daha erken olmasına karşın, Türkiye’de müze kurma çabasıyla ilintili olarak ilk gelişmelerin 1846 yılında eski eser ve silahların depolanmasıyla başladığı ve 1869 yılına kadar depolanan eserlerin Müze-i Hümayün’da toplandığı bilinmektedir. 1876’da II. Abdülhamit’in tahta çıkmasıyla başlayan modernleşme ve yenileşme döneminin yaşandığı Tanzimat Dönemi ve sonrasında Satı El-Husri, İsmail Hakkı ve Halil Ethem gibi aydınların, müzelerin eğitimdeki önemi üzerine önemli katkıları olmuştur. Ülkemizdeki eski eserlerin korunması, taşınması ve kazılarının bilimsel yapılması için bilimsel komisyonun kurulduğu tarih ise 1878-1881 yılları arasındadır. Güzel sanatlar ve arkeoloji bilimine büyük ilgisi olan, aynı zamanda ilk Türk müzesinin müdürlüğü yaparak müzeciliğin gelişmesine katkıda bulunan en önemli kişilerden biri de kuşkusuz Osman Hamdi Bey’dir. Cumhuriyet öncesi eğitim-müze ilişkisinde okul müze kavramı önemli bir yer tutarken, 1868 yılında Galatasaray Lisesi’nde Tarihi Tabiye Müzesi açılmış, ilk kez 1927 yılında okul müzesi yönetmeliği yayımlanarak okul müzesi müdürlüğüne bağlı pedagoji müzesi fikri ortaya çıkmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında ulu önder Atatürk; Etnografya, Mevlana Müzesi, Efes, Bergama ve Antalya müzesi gibi pek çok müzenin açılmasını sağlamıştır. Ata’ya göre (2002) müze eğitimi öneminin altını çizen bir başka aydın da Cumhuriyet Dönemi’nde aktif rol oynayan Remzi Oğuz Arık’tır. Pedagojik anlamda müze eğitiminin önemini vurgulayan Satı Bey, okul dışında öğrenmenin yaşantıyla gerçekleşmesi, tarih ve çevreyi kavramada toplumsal ve bireysel zenginliğin ancak müze merkezlerinde olacağına dair en etkin öğrenme modeli olduğunu savunmuştur. Çocukların daha bilinçli yetişmeleri amacıyla, Halk evleri bünyesinde müzecilik kolları açılmış, müze eğitimi ve kültürünün gelişmesine olanak sağlanmıştır. 1950 yılında ise uluslararası müzeler konseyi (ICOM)’a üye olan ülkemiz, müze kültürünün önemini daha çok kavramıştır. Öğretmenler için müzecilik el kitabı 1958 yılında yayımlanmış ve 1960’lı yıllarda müzelerin birer eğitim kurumu olduğu yaygınlaşmıştır.

20. yüzyılın başlarında teknolojinin baskın olduğu yıllarda, toplumsal değişimler kaçınılmaz olarak yaşanırken, yalnızlık, aidiyet, geleneksel kültürlere sahip çıkmak ve değerleri korumak adına müzelerin misyonu ve kazandığı boyutlar da gelişim göstermiştir. Kültür zincirinin her halkasını, müzeler aracılığıyla keşfedebileceğimiz gibi, toplumların uygarlaşma yolunda harcadığı çaba ve var olan değerleri, günlük yaşantımızla kıyaslayabileceğimiz ortamları yine müzeler sağlamaktadır. Geçmişini anlamak, idrak etmek, kültürlere sahip çıkmak, saygı duymak ve her şeyden önemlisi yaşadığımız anı anlamamız, anlamlandırmamız ve özümsememiz için müzeler hayati rol oynamaktadır. Bu perspektifle, her kültür tarafsız bir yaklaşımla izleyiciye sunulmakta ve evrensel boyutta bir diyalog oluşturulmaktadır. Görsel, düşünsel ve duyuşsal bir platformda tüm bu gelişim ve kültürel transformasyon açıkça ve cömertçe sunulmalıdır. 1890’lı yıllarda İsveçli Arthur Hazelius’un kurduğu ilk açık hava müzesi de tüm bu değerleri korumak ve aktarmak için açılan bir müzedir.

Müzeografi; beşeri değerlerin, bireyler tarafından kendilerine mal edilmesi ve kazanıma dönüştürmeleri açısından önem taşımaktadır. Müze ziyaretleri ya da benzer kurumlarda gerçekleştirilen eğitimsel workshoplar, atölye çalışmaları, deneyler, oyunlar ve drama

eşliğinde yapılan çalışmalar müzegrafi kapsamında hem yetişkinlerin hem de özellikle öğrencilerin sanat eserlerini kavramalarına imkân tanımaktadır. Bu perspektifle, öğrenme doğrudan gözlem yaparak belleklere kazanmakta ve bireyler farkına vardıkları değerleri sınıflandırma becerisine sahip olmaktadır. Bu süreçte bireylerin ayrıca kavramları doğru algılamalarına ilişkin becerileri de ortaya çıkmaktadır.

Paradigmatik bir yaklaşımla müzeler; toplumu özendirerek, müze eğitimi bilimi ve yaratıcı dramayı kullanarak, eğitimsel bir rol de üstlenir. Müze eğitimi bilimi böylelikle halka hizmet veren, bilgiyi aktaran, açıklayan, gerçeğin doğru yansıtılması ve kanıtlanmasının yanı sıra örgün ve yaygın eğitime de hizmet vermektedir. Çünkü öğrenci ve yetişkin bireylere kazandırılacak öğrenme tutumları farklılık göstermektedir. Dolayısıyla okulların müze ile ilintili ders programlarını özenle hazırlaması, öğrencilere özellikle çocuklara yönelik alternatif öğrenme metotlarını da sunması yararlı olacaktır. Bu yaklaşımla çocuklar, sınıfta fark edemedikleri yetenek ve becerileri interaktif ortamda kullanarak daha önce kazandıkları bilgileri müzede kolayca uygulayabilirler. Ancak tüm bu müze-sanat eğitimi pratiklerinin yaş, kültür ve çevresel etmenlere göre doğru planlanması ve bilinçli uygulanması şarttır.

Müze eğitiminin başarıyla gerçekleştirilmesi için; ailelerin tutumları, sanat ya da müze öğretmenlerinin yaklaşımları, küratörlerin doğru stratejilerle ziyaretçileri yönlendirmeleri, yaş grubuna yönelik çalışmaların düzenlenmesi, kütüphane, atölye, oyun alanı gibi mekânların özellikle sanat eğitimi alan ziyaretçilere yönelik tatmin eder boyutta olması gerekir. Tüm bunlara karşın müzelerde zaman zaman eğitim sürecini olumsuz etkileyen etmenler de bulunmaktadır. Sözgelimi müzelerde sanat eserleri hakkında eksik ya da yetersiz bilginin olması, müzelerde ihtiyaç duyulan sayıda rehberin istihdam edilmemesi, öğrencilerin sürekli olarak başarmak zorunda oldukları sınavlar; müzelere çocukların yeteri kadar zaman ayırmaması öğrenme sürecine ket vuran etkenlerden bazılarıdır. Bu olumsuz etkenler; müze eğitim sürecinin tamamlanmasını engelleyebildiği gibi gecikmesine de sebep olmaktadır. Erken yaşta atılan bilinçli adımlar ve müze eğitimiyle özellikle anaokulu, ilkokul ve ortaokul dönemindeki çocuklarda, derslerin daha zevkli geçtiği ve öğrenilen şeylerin daha kalıcı olduğu saptanmıştır. Orta öğretimde bu yaklaşımla derslerin müzelerde yapılmasının; geçmiş yaşantıların, kültürlerin ve zaman kavramının bellekle ilişkilendirilmesinde önemli ve somut bir rol oynadığı bir gerçektir.

Çocukların özellikle 06-11 yaş arası hayal güçleri çok aktiftir ve onların öğrenme sürecinde oyun, hikâye anlatma, drama, rehber eşliğinde öğrenme, teknolojik araçlar yardımıyla öğrenme süreci daha hızlı olmaktadır. Müzelerde çocuklara yönelik sunulan mekân ve atölyelerde öğrenme sürecini tetikleyen fırsatlar sunulmaktadır. Bu süreçte öğrencilere arkeolojiyi tanıtmak ve sevdirmek, orijinal sanat objelerini tanıtmak amacıyla eğitim amaçlı deneysel workshoplar gerçekleştirilmektedir. Bu eğlenceli ama aynı zamanda eğitsel zaman diliminde çocuklara kimi zaman kil kimi zaman da hamur kullanmalarına imkân tanınarak, müzede yer alan belli başlı sanat eserlerini betimlemeleri ve hayal güçlerini kullanarak eserleri yeniden yaratmalarına olanak sağlanmaktadır.

Sunulan bu imkânlar sayesinde çocuklar hafızalarında sanat eserlerini netleştirerek, deneyerek ve öğrenerek, tarih ve farklı kültürleri tanıma fırsatını da yakalamaktadırlar.

Bu sayede onlar soyut kavramları kolayca algılamakta ve kalıcı öğrenme sürecini tamamlayabilmektedirler. Benzer yaklaşımla, bugün pek çok ulusal ve uluslararası müze çocuklara yönelik, kültürü aktarmak ve hafızalarında yer almasını sağlamak amacıyla, öğretilmek istenilen kültüre ait malzeme ya da kostümleri çocuklara sunarak, kültürleri bire bir yaşamalarına, öğrenmelerine imkân sunmaktadır. Sözgelimi; Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi, İstanbul Sabancı Müzesi ve New York Metropolitan Sanat müzesi bu yaklaşımla sanat eğitimi kapsamında çocuklara yönelik eğitsel hizmet veren eşsiz mekânlardan bazılarıdır. Müzelerde ve okullarda sanat eğitimi kapsamında sunulan eğitim yöntemi ve çocukların doğal gelişim süreçleri öğrenme süreciyle paralel gelişim gösterir.

“İtalyan ekolünden Maria Montessori’nin yöntemleri hem gözleme dayalıdır, hem de üç farklı eğitim felsefecisinden Jean Marc Gaspard Itard (1775-1838), Frederick Froebel (1782-1885) ve Edouard Seguin’den (1882-1880) etkilenmiştir. Montessori çocuğun doğal, fizyolojik ve psikolojik gelişimini üçe ayırmıştır. Motor eğitim, duyuşsal eğitim ve dil eğitimi. Motor eğitim öncelikle çocuğun çevreyi algılamasıyla başlar. Duyu eğitimi ve dil eğitimi ise, buna bağlı malzemelerin kullanılması ve öğrenime yardımcı olmasıyla sağlanır. Bunlara eğitsel malzeme adı verilir” (Shabbar, 2001, s.70).

Öğrenmenin gerçekleşmesinde bilgi ve zaman birbiriyle koşut giderken, güdüleme, motivasyon ve bilgi paylaşımı en üst düzeyde yaşanmaktadır. Çocukların bilişsel (kognitif) psikolojik süreci ve öğrenme zamanları bireye göre değişkenlik gösterir. Normal bir çocuğun gelişim aşamasında, duyarını keşfetmesi, karar verme becerisine sahip olması, motor becerilerini kullanması, öğrenme sürecini tetikler.

“Bir başka psikolog Jean Piaget’ye göre ise, normal bir gelişim aşaması vardır, bütün çocuklar bu aşamalardan geçer ve bu süreç kesintisizdir. Her bir aşamanın ayrı bir kognitif yapısı vardır. Bu aşamaların süresi bireye göre değişkenlik gösterir. Piaget çocuğun entelektüel gelişimini dört önemli aşamaya ayırmıştır ve Montessori gibi kendi kendine eğitime inanmaktadır. Bu eğitim bir çevre içinde ve somut nesnelere dokunarak elde edilir. Öğretimde dokunmanın önemli bir rolü vardır. Hem Montessori, hem de Piaget somut malzemelerin fiziki eylemi desteklediğini söylerken, öğretmenlerin daha çok zihni faaliyetleri geliştirdiğini savunur. Piaget çocukların keşfetme özgürlüğüne sahip olması gerektiğini vurgular ve her bir nesnenin sadece ve sadece keşfedildiği sürece değer kazandığını, gözlemlendiği sürece anlaşılabilirliğini söyler. Piaget de öğretmenlerin çocuklar için bir çevre yaratması gerektiğini savunur; öğretmenlerin, çocukların malzemeleri nasıl kullandıklarını gözlemleyerek, bu malzemelerin en iyi şekilde nasıl sunulması gerektiğini öğreneceğini savunur” (Shabbar, 2001, s.71).

Müzelerin etkin olarak oynadığı rol ve misyon, 20. yüzyılda daha da gelişerek değişime uğramıştır. Sanatın yeniden tanımlandığı, sanat nesnesinin yeni bir anlayışla yorumlandığı ve müzecilik ile ilintili kavramların yeniden gözden geçirildiği bu dönemde, müzenin rolleri ve eğitimsel yaklaşımları yeniden revize edilmiştir. Sanatçı Buren (2005)’e göre bu yaklaşımla müzelerin toplam üç rolü vardır. Bunlar; estetik rol, ekonomik rol ve mistik roldür. Buren, topografik ve kültürel anlamda sanat eserinin

müzelerde yer alarak gerçek bir zeminin oluşturulduğuna işaret ederek müzenin estetik rolünü açıklar. Ekonomik rol boyutunda ise sanat eserinin ticari bir boyuta sahip olduğunu, değer olgusu, sanat nesnesinin dağıtımı ve tüketiminin önemini vurgular. Mistik boyutunda ise, müze ya da galerinin sanat eserini safça yücelttiğini ifade ederek, mekân olarak müzelerin fonksiyonu ve sanatın işlevselliğine değinir. Buren ayrıca müze ya da galerilerin, sanat eserlerini muhafaza etme ve koleksiyon kültürüyle ilintili özellikleri de cömertçe gözler önüne serer.

Haacke (2005)'e göre ise müzeler tıpkı Alman yazar Hans Magnus Enzensberger'in '*bilinç sanayii*' olarak tanımladığı makalesindeki gibi, sanat yapıtının üretimi, dağıtımı ve tüketimi açısından doğru tanımlandığını ifade eder. Gerek galeri gerekse müzede çalışanlar bu üretim, dağıtım ve tüketim sirkülasyonundan kaçınılmaz olarak vazgeçemezler. Tüm bu yaklaşımlarla aslında sanat eseri muhafaza edilerek ya da koleksiyona dâhil edilerek âdeta dondurulmuş sonsuzluğa atfedilen bir karaktere bürünür ki sanatçının var olma, idealist bir yaklaşımla sonsuzluğa ulaşma süreci başlar. Entelektüel izleyiciler tüm bu yaklaşımları deneyimleyerek, müzenin sağladığı olanakları gerek eğitimsel gerekse kültürel boyutta kullanırlar. Sanat eğitimiyle de örtüşen bu yaklaşımla müzeler sadece eserlerin teşhir edildiği mekânlar değil, organik olarak kültürlerin yaşatıldığı ve aktarıldığı eğitim yuvalarıdır. Bu perspektifle, müzelerin rolleri kurulduğu yıllardan itibaren değişim göstermesine karşın, eğitim sürecinin paylaşımına sunulduğu ve kültürlerarası alışverişin entelektüel düzeyde paylaşımına sunulduğu yerler yine müzelerdir.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada *tarama* (betimsel-survey) yöntemi kullanılmıştır. Karasar (2004)'a göre, tarama yöntemi geçmişte veya hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Araştırma kapsamında bu yaklaşımla gerekli literatür taranmış, müze ve sanat eğitiminin gelişimine yönelik hususlar belirtilerek çözüm önerileri sunulmuştur.

3. BULGULAR VE YORUM

Müzeler salt sanat eserlerinin teşhir edildiği mekânlar olmasının dışında, topluma müze kültürünü aşılacak ve eğitimin aktif olarak bire bir deneyimlendiği merkez konumundadırlar. Bireyler üzerinde farkındalık yaratmak, öğrenme sürecini pekiştirmek, farklı kültürleri tanıtmak ve korumak müzelerin en temel amaçlarındandır. Eğitime sunduğu seçenekler açısından çok büyük potansiyele sahip müzelerde, eğitim hizmetleri, kültür, bilim ve sanat aktiviteleriyle de âdeta bir okul görevi görürler.

Müzelerde eğitimsel amaçla gerçekleştirilen drama yöntemiyle, bireylere sanat nesnelere tanıtım ve koleksiyonları yorumlayarak öğretmek çabası güdülmektedir. Çocuklar drama yöntemini kullanarak önce ısınma oyunları ve müze içinde yaptıkları eser canlandırmalarında sanat eserlerini ve tarihi daha kalıcı ve kolay bir yöntemle öğrenmektedirler. Drama yoluyla eğitim, son yıllarda özellikle çocuklara yönelik eğitim alanında müfredatlarda yer alarak uygulanmaktadır. Metinli monolog, birbirinden farklı oyun seçenekleriyle öğrenciler müzelerde yer alan farklı kültürleri öğrenerek,

canlandırma ya da modellerle doğaçlama yaparak öğrenme sürecini daha keyifli ve uzun süreli deneyimler. Müzelerde drama yöntemi kullanılarak çocukların önce ısınma oyunları, ardından sanat yapıtlarını canlandırarak sanat eserlerini daha kolay öğrendikleri görülmüştür. Bu kalıcı öğrenme yöntemiyle, çocukların bilgi ve görgülerinin pekişmesine de olanak sağlanmaktadır. Ancak bu eğitimsel sürecin bilinçli olarak uygulanması elzemdir. Müzelerde kullanılan drama yöntemi bu yaklaşımla ne çok kısa ne de çok uzun olmamalıdır. Hâlen ülkemizde bu paralellikte drama yöntemini kullanan ve hizmet veren müzeler vardır. Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi, İstanbul Modern Sanatlar Müzesi, Sabancı Müzesi, Pera Müzesi, ODTÜ Geliştirme Vakfı Ankara Okulları Müze Eğitimi Uygulama Merkezi bunlardan bazılarıdır. Ayrıca yurt dışında İngiltere’de Tate Modern, Almanya’da Museum Pedagogisches Zentrum, New York’ta Metropolitan Sanat Müzesi drama yöntemini kullanan ve hizmet veren kurumlardır.

Sanat ve müze eğitimi bir araya geldiğinde gözlem, düşünce ve duyguların anlam kazandığı, hayal gücünün arttığı, objelerin tarihsel olarak algılandığı, kültürel zenginliğin bizzat bu mekânlarda analiz edilerek kalıcılığının sağlandığı bir gerçektir. Fiziksel deneyim ve kalıcı öğrenme metotlarıyla etkin olarak faaliyet gösteren müzeler, kimlik kazanarak üniversite ortamlarında müzeoloji, başka bir ifadeyle bir bilim dalı olarak okutulmakta; böylelikle konunun önemi daha çok belirginlik kazanmaktadır. Sanat müze, mobil müze, dokunulabilir müze, vakıf, özel ve devlet müzeleri, müzecilik olgusunun gelişimi ve her topluma hizmet veren yaklaşımıyla dikkat çekmektedir. Bazı kesimlerce müzelerin kültürlerin hapsi ya da sanat eserlerinin mezarı olarak düşünülmesine karşın, müzecilik, müze eğitimi ve sanat eğitimi üçgeniyle toplumlar ve kültürler arasında bir köprü özelliği taşır. Bu perspektifle, Philedelphia’daki *‘Lütfen dokun müzesi’*, Tate Galerisi’nde gerçekleştirilen *‘Körler için heykel’* sergisi toplumla diyalog kurmayı hedef almış müze felsefesiyle birebir örtüşen örneklerdir.

Pek çok seçenek ve birikimi sunan müzelerin genel olarak işlevi; koleksiyon sunmak, belgeleri kronolojik olarak aktarmak, sanat yapıtlarını korumak ve tüm bu envanterleri biraya getirerek diğer kuşaklara armağan etmektir. Tüm bu dokümanları profesyonelce ele alan küratörlerin rolleri de önemlidir. Herhangi bir sanat eseri hakkında araştırma, yayın ya da çalışmaları doğru aktarmak, ayrıca kullanacakları çağdaş yöntemler de önemlidir. Çünkü izleyiciler sanat eseriyle iletişim kurmaya başladığı an estetik kaygıları artmağa başlar. Bu yaklaşımla mükemmellik ya da sonsuzluk gibi kavramları da müzelerde öğrenmeye, hissetmeye ve somutlaştırmaya başlar.

Müzeleri tanıtmak ya da kültürlerin sembolü hâline gelen bu sanat yapıtlarını okul çerçevesinde eğitimle bağdaştırarak pekiştirmek, müfredata dâhil etmek, bu yapıtların reproduksiyonlarını duvarlarda teşhir etmek, sanat eserlerine olan aşinalığı pekiştirecektir. Zamanlarının büyük çoğunluğunu okulda geçiren çocukların, müze ziyaretleri ve sanat eğitimi yoluyla yapıtlara olan ilgileri, güdülenmeleri, farkındalıkları ve öğrenme yetileri daha da hızlanacaktır. Çocuklar müzeye her gidişlerinde daha önce hafızalarında yer edinen eserlerle karşılaştıklarında, neden bu kadar değerli olduklarını daha iyi özümseyebilirler. Bir yaşam kültürü olması gereken müze ziyaretleri yalnızca okul kapsamında ya da belirli aralıklarla müzelerde devam etmemeli, hayat boyu devam eden bir öğrenme ve araştırma süreci olmalı, kısaca bir yaşam kültürüne dönüşmelidir. Çünkü özellikle çocuklar formal olarak her şeyi tam olarak okulda öğrenemeyebilirler,

dolayısıyla müze ve sanat eğitimi birlikteliğiyle bireyler yaşayarak ve algılayarak öğrenme sürecini bu mekânlarda daha kolay gerçekleştirmektedirler. Buna ilave olarak müzelerde öğrenciler soyut kavramları, tarihi görsel ve düşünsel olarak kolayca kavrama becerisine de sahip olabilirler.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Müze ve sanat eğitimi ilişkisi aktif, aynı zamanda kültürel bir ortaklıktır. Öğrenme bilimsel ve kültürel bir süreçle gelişim gösterir. Bireylerin müze ziyaretleri, öznel yetileri ve becerilerini keşfetmesi anlamına gelir. Bu yaklaşımla müzeleri gezmek yalnızca kültürel anlamda teşhir edilen değerlerin aktarımı ya da korunması değil, ama aynı zamanda öğrenmenin bire bir deneyimlendiği bir okul gibi algılanmalıdır. Öğrenci ya da bireylerin müze içerisindeki tutumları, müzelerde kurulan kültürlerarası zengin diyaloglar, sanat yapıtları aracılığıyla bireysel ve içsel çıkılan yolculuklar, kişiliğin oluşumunda katkıda bulunan eşsiz bir tecrübe ve zaman dilimi, hayat boyunca sahip olunacak görgü ve davranış biçimiyle de müzeler en etkili öğrenme seçeneğini sunarlar.

Okul öncesi eğitimden yükseköğretime kadar toplumun her kesimine hitap eden okul ve müzelerin iş birliğinin artması, sanat eğitimi yoluyla eserlerin korunması ve tanınması, ayrıca müzelerin her coğrafyada daha yaygın olması gerekir. Çünkü ancak çağdaş sanat ve müze eğitimi anlayışıyla, kültürlerin doğru aktarılması ve öğretilmesi, değerlerin belirlenmesi ve miras olarak bırakılan sanat yapıtlarının korunması ve özümsemesi gerçekleşebilir. Bu tutum kaliteli bir yaşantıyı kaçınılmaz olarak beraberinde getirecektir.

Sanat ve müze eğitiminin daha aktif ve verimli olması için bu eğitim, oluşturulacak pilot bölgeler ve projelerle toplumun her kesimine ulaştırılmalıdır. Müze ve sanat eğitimi birlikteliğiyle, toplum yeni kazanç ve seçeneklere sahip olacaktır. Toplumsal ve kültürel sorumluluğun farkında olan bireyler ise, daha duyarlı, bilinçli ve sorumlu bireylerin yetişmesine olanak sağlayacaklardır. Bu yaklaşımla uluslararası bir misyona sahip olan müzeler ve bireyler, sanat eğitimi sayesinde tıpkı bir kültür elçisi gibi örnek teşkil edeceklerdir. Görsel, düşünsel ve kültürel anlamda evrenseli yakalama hedefinde olan müzelerin en önemli eğitimsel rol ve işlevlerinden biri de bireylere estetik bir kimlik kazandırmasıdır.

KAYNAKLAR

- Altun, A. (2007). *Türkiye’de Müzecilik 100 Müze 1000 Eser*. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Artun, A. (2006). *Müze ve Modernlik Tarih Sahneleri Sanat Müzeleri 1*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Artut, K. (2001). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Assmann, J. (1997). *Kültürel Bellek, Eski Yüksek Kültürlerde Yazı, Hatırlama ve Politik Kimlik*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve Tarihi Mekânlarla Tarih Öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin “Müze Eğitimine” İlişkin Görüşleri*. Ankara: GÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Buren, D. (2005). *Müzenin işlevi*. Artun, A. (Ed.), *Sanatçı Müzeleri*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Gençaydın, Z. (1993). *Sanat Eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Yayınları.
- Haacke, H. (2005). *Müzeler-Bilinç Yöneticileri*. Artun, A. (Ed.), *Sanatçı Müzeleri*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Hertz, R. (1993). *Theories of Contemporary Art*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Hooper- Greenhill, E. (1994). *The Educational Role of the Museum*. New York: Routledge.
- Karakuş, M; Oralış, M. (2006). *Bellek, Mekân, İmge*. İstanbul: Multilingual.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (13. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Marshall, R. (1993). *New Image Painting*. Hertz, R. (Ed). *Theories of Contemporary Art* (p. 31). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Shabbar, N. (2001). 'Çocuklar için Müze Eğitimi', *Kent, Toplum, Müze, Deneyimler-Katkılar*. (Ed. Burçak Madran) İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı. S. 68-73.

EXTENDED ABSTRACT

In general definition museums are the only places where collections are examined, preserved and displayed while during this process the audiences have a great opportunity to sense the gratification for the art works in an interactive way. Museums offer different options artistically, culturally, individually, historically or they might have scientific contents as well. It is important to mention museums' educational functions rather than their other functions.

The aim of this paper is to reveal the importance of museum, museum education and art education. Therefore, to clarify the paper the descriptive-survey method was used in order to describe and search the related literature for offering concrete solutions and suggestions.

The main purpose of museum education within the context of art education is to suggest the museum culture to the society and create awareness about the museums. Because in order to transfer the visual richness and museums' contributions to the social development, museums help individuals increase their sensitivities and play a major role while preserving and transferring the culture. Museums are the main and training centers where information is shared at the highest level while having a mission to provide cultural assets, protect and promote the scientific and modern methods.

With this approach museums not only trigger creativity, logic, observation and imagination but also they stand out and feature as essential supportive for the art education. Today, museum educators, arts educators and curators in the museums, actively work, get involved and create exhibitions, concerts, various cultural activities for the audiences; especially for the children. Hence they could share their invaluable experiences through the educational programs within a universal approach. This educational process and programs are vital in terms of completing the learning process. For the museum education the most important audiences are primarily the children.

Moreover, museums are peaceful research centers and they are at the same time reflecting various cultures while they are capable of adapting themselves to the changing world. They are also centers of education and have both social and educational responsibilities. With this mission in the museums; intercultural communication and learning process are experienced inevitably. When people perceive their surroundings, they live and experience the events by themselves thus they could have knowledge and good manners. With this approach while museums are helping individual gain knowledge and good manner, learning process become more durable and long lasting.

Museum visitors in this meaningful learning process have cognitive learning, usage of language ability, and by participating in social activities they gain and reach the rich educational perspective. Museums' effects on social history, aesthetic appreciation and cultural heritage help us increase the visual awareness in our environments.

In an educational aspect the first museum titled Haslemere was built and opened in 1894 in England. Creating a museum concept in the world and serving as an institution was located in Province of Ontario Department of Education in Canada in 1845. While museums in the West were developed effectively in the 19th century, art educators got references from the art education institutions so that they could build a bridge between students and the public. Accordingly, museums have the mission to become the vital center for the social and cultural events widely.

Even though the first steps were taken to open the museums in the West much earlier, efforts to build museums and accordingly the first developments for the museums in Turkey were initiated in 1846 by storing the old artifacts and weapons and it is known that until 1869 these were collected at Imperial Museum during the Ottoman period. Osman Hamdi Bey who had great interest to the Fine Arts and archeology was undoubtedly one of the most important contributors to the development of museology. He also worked as a first museum director in the first Turkish Museum.

Before the Republic of Turkey the relationship between education and museum, school and museum concept played an important role. In 1868 History Museum was opened at Galatasaray High School and for the first time in 1927 the school museum regulation was published and consequently to open a pedagogy museum idea was emerged. In the early years of the Republic of Turkey by the help of the great leader Atatürk, Ethnography Museum in Ankara, Mevlana Museum in Konya, Ephesus in Izmir, Antalya Museum in Antalya and many others were opened.

At the beginning of the 20th century technology was dominant for years and there were inevitably social changes during those years. Loneliness, gender issues and protecting the traditional culture as well values were on the top of agenda in the museums. Understanding the past and comprehending the values so as to protect and respect the cultures, above all in order to understand the moments we live, to make these moments more meaningful and comprehend these museums play crucial role for our lives.

Museography thus, is essential in terms of protecting the human values and individuals use these values properly in their lives to gain these as achievements. Visiting museums

or educational workshops in the studies of museography, individuals get involved in experiments, games and drama both conducted for the adults and for the children to understand and appreciate the art works.

Museums are not only places where the works of art are exhibited but also centers for cultivation of museum culture and personal-educational experiences. Some of the basic goals of museums are to create awareness for the individuals, reinforce their learning process and provide them to be acquainted with different cultures. Possessing a high capacity for contribution to education, museums can be considered as a school for educational services and activities for culture, arts and sciences.

With the Drama Method, which is conducted for educational purposes in the museums, it is aimed to introduce objects of art to individuals and to teach them the collections in detail by explaining and interpreting their major aspects. Some of the museums providing this kind of educational experience for individuals include Ankara Anatolian Civilizations Museum, Istanbul Modern Art Museum, Sabancı Museum, Pera Museum, Ankara METU Development Foundation Center for Museum Education Schools in Turkey, and Tate Modern (UK), Pädagogisches Zentrum Museum (Germany) in Europe and the Metropolitan Museum of Art, New York City, (US).

The distinctive role of museum as preparing an atmosphere for learning besides being a place to connect personal entertainment and cultural enhancement is recognized even more significantly in universities which include the department of Museology as an accepted branch of sciences. In addition, new approaches and developments to spread the museum culture such as the establishment of virtual museums, mobile museums, public and private museums, provide noteworthy services for the society. Moreover, some museums such as 'Please Touch Museum' in Philadelphia, US and 'Sculpture for the Blinds' in Tate Gallery, UK aimed to break the prejudice that museums imprison the cultures and art works between the walls, and therefore they tend to develop a bridge between the museums and the society.

Museums, which primarily aim to present collections, convey the historical documents in chronological order, protect the art works and connect all these inventories for the benefits of the coming generations; also have a pivotal role for the education of children. Ergo, becoming acquainted with the art works will help creating awareness and appreciation for arts as well as reshaping their future in a positive way. Every time children visit the museum, they will take a step closer to internalize the art works in the museums and understand the value of these works in the deepest sense. Forasmuch as, it is recommended that museum education should be placed in the educational curriculum starting from the preschool education to university level. As a result, the development of museum education should also be supported by the new projects planning to convey it to every level of society as well as the establishment of new museums spanning all the geographies. Internalizing the idea of the modern arts and modern art education will certainly provide a more bright future for individuals, who will finally understand, interpret and protect the art works as well as the past, present and future just to become truly a world citizen.